УДК 336.2

Кучеренко А. В.
здобувач вищої освіти на другому (магістерському) рівні
спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Сус Ю. Ю.
доцент кафедри фінансів і кредиту
Поліський національний університет
м. Житомир, Україна

ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА ПРОГРЕСИВНОГО ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ З ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Вступ. Податок на доходи фізичних осіб є обов'язковим платежем у багатьох країнах, що підкреслює його значення в системі оподаткування. Вивчення сутності та складових податку на доходи фізичних осіб із заробітної плати в різних країнах дає цінні знання для України. Це дослідження з є актуальним та важливим для вдосконалення системи оподаткування доходів громадян в Україні шляхом запровадження прогресивної шкали оподаткування.

Зарубіжний досвід оподаткування доходів досліджували українські вчені: С.В. Березовська [1], О.І. Заяць та Л.І. Теплова [2], О.В. Кравченко та Ю.А. Пуговкіна [3], Н.В. Слєпцова та Л.В. Кочура [4], А.І. Ямелинець та О.І. Тулай та [5], І.Р. Чуй, Н.І. Власюк та К.М. Журбич [6] та інші.

Результати досліджень. Розглянемо приклад зарубіжних країн де є прогресивне оподаткування доходів громадян. Більшість країн Європейського Союзу дотримуються справедливого підходу до оподаткування доходів фізичних осіб, і лише деякі з них запроваджують єдину фіксовану ставку. Більшість використовують диференційовані ставки оподаткування залежно від рівня доходу, від 2 до 7 ставок, а в Люксембурзі їх аж 23. Близько половини держав-членів ЄС мають максимальну ставку оподаткування, що перевищує 40%, а чотири країни мають ставки, які досягають або перевищують 50%. Ця різниця відображає різноманітну податкову політику європейських країн, яка балансує потреби в доходах зі справедливістю доходів.

Система оподаткування фізичних осіб у державах-членах ЄС характеризується переважно прогресивними ставками оподаткування, які допомагають зменшити соціально-економічну нерівність серед населення. Деякі країни також запроваджують нульові ставки оподаткування для певних сегментів доходів, фактично встановлюючи неоподатковуваний мінімум для громадян. Загалом, податкове навантаження, як правило, вище для осіб з вищими доходами. Ці особливості разом відображають прагнення збалансувати збір доходів із соціальною справедливістю в межах ЄС.

Нідерланди мають високорозвинену систему податку на доходи фізичних осіб, яка включає п'ять видів податкових відрахувань, що залежать від таких факторів, як вік, кількість дітей та дохід батьків. Ці відрахування дозволяють зменшити оподатковуваний дохід, причому суми відрізняються на кожну дитину в євро. Для усунення потенційних негативних наслідків, посилення соціальної підтримки та покращення демографічних тенденцій було б корисно пов'язати розмір та право на отримання соціальних податкових пільг зі складом сім'ї одружених платників податків, враховуючи кількість їхніх неповнолітніх дітей. Впровадження таких заходів може зміцнити соціальну складову податкової системи та сприяти демографічній стабільності.

Швейцарська федеральна податкова система відома своїм успіхом, але також відома своєю складністю, оскільки податки стягуються на федеральному, кантональному та муніципальному рівнях, що призводить до різних загальних ставок у різних регіонах. Податок на доходи фізичних осіб утримується біля джерела із заробітної плати працівників, причому федеральна ставка є фіксованою, пропорційною та прогресивною. На рівні кантонів

податкові ставки відрізняються; наприклад, максимальна ставка податку на прибуток у Цюриху становить 13% для річного доходу 254 900 франків, тоді як найвища ставка в Женеві становить 19% для доходу, що перевищує 615 000 франків. Іноземні працівники, які заробляють понад 120 000 швейцарських франків на рік (або понад 500 000 у Женеві), повинні подавати детальну податкову декларацію, яка включає джерела доходу та активи по всьому світу.

У Великій Британії діє податок на прибуток, що регулюється Податковим кодексом Великої Британії та застосовується до заробітної плати та інших джерел доходу фізичних осіб. Уряд щорічно восени оновлює податкові ставки та пільги, а зміни набувають чинності 6 квітня наступного року, що знаменує початок нового податкового року. Система податку на прибуток фізичних осіб є прогресивною. Така система застосовуються в Англії, Уельсі та Північній Ірландії.

У Сполучених Штатах та Канаді особистий дохід від заробітної плати підлягає прогресивному оподаткуванню, тобто вищі доходи оподатковуються за вищими ставками. У США ставки податку на прибуток штатів коливаються від 10% до 37%, при цьому сім'ї з низьким рівнем доходу отримують різні пільги та пільги. У Канаді використовується багаторівнева податкова система, де федеральні ставки коливаються від 15% до 33% залежно від рівня доходу, а провінційні податки додатково впливають на загальний розмір відрахувань. Роботодавці несуть відповідальність за утримання податків, а конкретні ставки та відрахування залежать від провінції, що відображає гнучкий та ефективний підхід до оподаткування.

Австралійська податкова система відома своєю ефективністю та прозорістю, особливо у своєму підході до податку на доходи фізичних осіб, який є прогресивним та базується на заробітній платі. Резиденти оподатковуються за різними ставками залежно від рівня доходу, починаючи з 0% ставки для доходів до 18 200 австралійських доларів та зростаючи кількома категоріями до 45% для доходів понад 180 000 австралійських доларів. Нерезиденти стикаються з різними ставками оподаткування, сплачуючи 32,5 цента за долар для доходів до 87 000 австралійських доларів, причому вищі ставки застосовуються до більших доходів. Загалом, система гарантує, що податкові зобов'язання пропорційні доходу, що відображає зобов'язання Австралії щодо справедливого та прозорого процесу оподаткування.

У таких країнах, як Корея, Мексика та Туреччина, поріг для сплати податку на доходи фізичних осіб встановлено на рівні близько 30% від середньої заробітної плати у виробництві, що відображає відносно вищий стандарт. Натомість, у нашій країні неоподатковуваний мінімум значно нижчий – лише 17 гривень, що становить приблизно 3% від мінімальної заробітної плати, що робить його недостатнім. Цей низький поріг означає, що люди не можуть задовольнити свої основні потреби з тим мізерним доходом, який вони можуть заробити. Загалом, ця нерівність підкреслює необхідність більш реалістичного та достатнього неоподатковуваного мінімуму для забезпечення прожиткового мінімуму людей.

У Японії податок на доходи фізичних осіб застосовується по-різному до резидентів та нерезидентів. Нерезиденти оподатковуються лише з доходів, отриманих у Японії, тоді як доходи, отримані за межами країни та не переведені до Японії, залишаються неоподатковуваними. Податкова система є прогресивною, зі ставками від 10% для доходів до 3 300 000 єн до 37% для доходів, що перевищують 18 000 000 єн. Процес оподаткування включає розрахунок загального річного доходу, віднімання законодавчих відрахувань, застосування відповідної ставки податку, а потім віднімання будь-яких застосовних податкових пільг.

Податок на доходи фізичних осіб у Китаї стягується виключно з фізичних осіб, переважно найманих працівників, і утримується із заробітної плати на основі оподатковуваного доходу. Податкова система застосовується до громадян Китаю та іноземців залежно від їхнього статусу резидента та тривалості перебування в КНР, з певними винятками для соціальних виплат та дипломатичних зарплат. Ставки податку є прогресивними та варіюються від 5% для доходу менше 500 юанів до 45% для доходу, що

перевищує 100 000 юанів, з певними порогами та фіксованими сумами для кожної категорії. Крім того, особи, які заробляють менше 4000 юанів на місяць, звільняються від оподаткування, тоді як ті, хто має вищі доходи, стикаються зі зростанням ставок податку, що відображає структурований підхід до оподаткування доходів у Китаї.

Поточна ставка податку на доходи фізичних осіб із заробітної плати в Україні встановлена на рівні 18%, що, на нашу думку, не відповідає принципу соціальної справедливості. Для вирішення цієї проблеми пропонуємо зміни до Податкового кодексу України, щоб запровадити прогресивну систему оподаткування, подібну до тих, що використовуються в таких країнах, як Велика Британія, США, Канада та Японія. Це передбачатиме встановлення кількох податкових категорій зі ставками від 0% до 45% залежно від рівня заробітної плати, а також встановлення неоподатковуваного мінімального порогу доходу. Такі реформи спрямовані на те, щоб зробити податкову систему більш справедливою та краще захистити громадян з низькими доходами.

Висновки. У багатьох розвинених країнах система оподаткування доходів фізичних осіб розроблена як прогресивна, при цьому громадяни з низьким рівнем доходу часто звільняються від сплати податків. Основний фінансовий тягар фінансування державної діяльності покладається на заможніших осіб, які оподатковуються за вищими ставками. Такі країни, як Швейцарія, Велика Британія, Шотландія, США, Канада, Австралія, Японія та Китай, використовують прогресивну структуру ставок оподаткування, де вищі рівні доходу оподатковуються за вищими ставками.

Аналіз ставок податку на доходи фізичних осіб у країнах-членах Європейського Союзу показує, що впровадження прогресивних податкових систем може ефективно зменшити нерівність доходів. Однак управління такими системами тягне за собою значні фінансові витрати. Для вдосконалення податкової системи України важливо розробити надійну законодавчу базу, що відповідає стандартам ЄС. Цей підхід спрямований на підвищення ефективності оподаткування та сприяння соціальній справедливості в країні.

Аналіз систем оподаткування доходів фізичних осіб у різних країнах показує, що всі досліджувані країни стягують податок на доходи фізичних осіб з подібними основними елементами, незважаючи на відмінності в ставках оподаткування.

Запропонований підхід прогресивного оподаткування доходів громадян України має на меті забезпечити справедливий розподіл податкових обов'язків залежно від рівня доходів. Загалом, структура оподаткування доходів фізичних осіб у цих країнах робить акцент на захисті малозабезпечених, водночас вимагаючи від заможних робити більший внесок у державні фінанси.

Література:

1. Березовська С. В. Сутність та елементи податку на доходи фізичних осіб з заробітної плати в деяких країнах світу: досвід для України. *Держава та регіони. Серія : Право*. 2019. № 2. С. 50-55.
2. Заяць О. І., Теплова Л. І. Диференціація ставок ПДФО в країнах-членах ЄС. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : *Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2022. Вип. 42. С. 59-63.
3. Кравченко О. В., Пуговкіна Ю. А. Вітчизняна практика та закордонний досвід справляння податку на доходи фізичних осіб. *Вісник Сумського державного університету. Серія : Економіка*. 2023. № 2. С. 32-37.
4. Слєпцова Н. В., Кочура Л. В. Зарубіжний досвід оподаткування доходів фізичних осіб та реалії адміністрування ПДФО в Україні. *Економіка та держава*. 2019. № 4. С. 82-85.
5. Тулай О. І., Ямелинець А. І. Податок на доходи фізичних осіб: досвід зарубіжних країн. *Світ фінансів*. 2019. Вип. 1. С. 76-86.
6. Чуй І. Р., Власюк Н. І., Журбич К. М. Аналіз фіскального потенціалу доходно-прибуткових податків в Україні та зарубіжних країнах. *Підприємництво і торгівля*. 2019. Вип. 24. С. 137-145.